

Kønsidentitet i et bibelsk perspektiv

Førsteamanuensis, ph.d., Carsten Elmelund Petersen
Dansk Bibel-Institut og Fjellhaug International University College CPH
cep@dbi.edu

Resumé

Biologisk køn er en samlebetegnelse på kromosomalt køn, hormonalt køn og fysisk køn. Det kromosomale køn er fastlagt fra befrugtningen. Kvinden har XX-kønskromosomer, mens manden har XY. Denne konstante faktor stemmer med Bibelens tale om forskel på køn, mand og kvinde.

1) Mennesket er en grundlæggende enhed af krop og personlighed.

2) Køns polariteten er et skabergode og en grundlæggende del af vores menneskelighed.

3) Ægteskabet som en livslang pagt mellem én mand og én kvinde er en del af Guds skaberordning og den binære køns polaritet er en del af Guds skaberordning.

Fagfolkene diskuterer flere mulige årsager til, at nogle mennesker bliver transkønnede. De diskuterer 1) forkerte hormonpåvirkninger i fostertilstanden, 2) genetiske årsager, 3) forkert påvirkning i barnets første leveår. Men ofte er det et samspil mellem arv og miljø.

Transkønnede personer er sårbare personer, der oplever en uoverensstemmelse mellem det biologiske køn og det oplevede køn. Kønsskifteoperation eller juridisk kønsskifte ses af samfundet som en løsning på denne uoverensstemmelse. Men erfaringerne viser, at uoverensstemmelsen aldrig fjernes helt i denne verden.

I den vestlige verden er der i dag en ideologi, der ønsker at nedbryde Guds skaberordning. Men i debatten om transkønnede er der bibeltekster, der kommer på tværs af denne debat..

Bibelteksterne rummer utallige referencer til biologiske processer, der kendetegner moderskabet. Køns polaritet handler nemlig ikke blot om mennesket som et seksuelt væsen i relation til en eventuel partner. Det handler også om forældreskab, og det at være far eller mor. En far er i Bibelen den mand, som avler, og en mor er den kvinde, der føder. Begge forældre skal være engageret i opdragelsen og har ansvar for hjem og børn. Bibelen tænker og formulerer sig ud fra en forståelse af krop og personlighed som en enhed, når den taler om at være far eller mor.

Keywords:

Kønsidentitet - Transkønnethed - juridisk kønsskifte - uoverensstemmelse - køns polaritet

Indledning

Tak for opfordringen til at sige noget om *Kønsidentitet i et bibelsk perspektiv*.¹ Efter pausen skal jeg sige noget om *De nye kønslove og deres betydning for kirken*. Når jeg er blevet bedt om at sige noget om det, skyldes det, at jeg to gange har været involveret i at skrive rapporter om seksuel orientering og kønsidentitet på vegne af den såkaldte kirkelige højrefløj. Vi skal se på de emner, som kønsidentiteten rejser for teologien, kirken og samfundet, og vi skal til sidst se på, hvad kirken kan gøre, hvis der er transkønnede, der vil opsøge kirken.

I 1996 var jeg formand for et udvalg på 6 personer, der skrev rapporten *Kærligheden glæder sig ikke over uretten!* Emnet var homoseksuelt samliv. Vi undersøgte bibelteksterne og fandt, at vi skulle sige nej til en kirkelig vielse og kirkelig velsignelse af par af samme køn. Men vi anviste sjælesorg, terapi og diakoni for de mennesker, der er ramt af en afvigende seksuel orientering. Den rapport blev fremmet af 8 kirkelige organisationer, som fik den trykt og sendt til alle folkekirkens biskopper og præster.

I 2015 var jeg igen formand for et udvalg, der skrev en rapport. Emnet var juridisk kønsskifte og rapporten kom til at hedde *Kærligheden glæder sig ikke over uoverensstemmelsen!* Udvalget kom til at bestå af én person, mig, og så var der konsulenter, der bistod, hvad angik jura, medicin, psykologi, sjælesorg, redigering og korrekturlæsning. Den rapport blev understøttet af 11 kirkelige organisationer, der lagde den ud på deres hjemmesider.

Det er ikke på vegne af disse organisationer, at jeg holder foredrag. Jeg står selv inde for indholdet. Begge rapporter ligger på Lohses hjemmeside, og de kan downloades som pdf-dokumenter og printes ud. De, som er interesserede i uddybende forklaringer, henvises dertil (Petersen 1996 og 2015).

Begge rapporter udtrykker et mindretals standpunkter i folkekirkelig sammenhæng. Men der er mange sandheder, som man ikke kan nå frem til ved simpelt flertal. Vi kan ikke afgøre sandheden om, hvad klokken er ved simpel håndsoprækning. I den demokratiske kultur må man fastholde sandheden, også når man er i mindretal. Men vi har en række tabersager, hvis vi betragter dansk kultur. Det er en tabersag, at tro, at Bibelen rummer åbenbaringsord fra Gud. Det er en tabersag at sige, at selv om vi mennesker er forskellige, men alle af vi ramt af en grundlæggende synd, der i udgangspunktet udelukker os fra frelse og fællesskab med Gud. Det er en tabersag at tro, at Gud måtte straffe sin egen søn med en forsmædelig død på et kors, straffe ham stedfortrædende for at kunne give os syndernes forladelse ved hans blod. Det er en tabersag at sige til mennesker, at de skal omvende sig til tro på Jesus og lægge deres gamle syndige liv bag sig. Det er en tabersag at tro - som jeg - at kristne er forpligtet på at leve et helligt og værdigt liv, og at man ved frafald fortabes og mister arveret og evig glæde hos Gud. Vi samler på tabersager.

¹ Foredrag på temadag i Silkeborg d. 8. november 2018. Arrangeret af Center for Teologi i Praxis og Agape/Basis.

Ser vi på den politiske korrekthed, så er mit emne *Kønsidentitet i et bibelsk perspektiv* en tabersag. Men lad mig alligevel forklare, hvad jeg mener med emnet.

Begrebsdefinitioner

Der er to begreber, vi skal have fat i.

Kønsidentitet – er jeg en mand eller en kvinde?

Seksuel orientering – er min seksuelle drift rettet imod kvinder eller imod mænd.

Kønsidentitet handler om, hvem er jeg. Der er en lang tradition for at kalde personer, der ønsker at skifte køn, for transseksuelle. Da jeg i 2015 skrev den sidste rapport, blev ordet transseksuelle mest brugt i faglitteraturen. Det gør det stadig i noget faglitteratur. Men efterhånden bliver begrebet transkønnede også brugt i den offentlige debat, men i en anden betydning: En transkønnet er en person, som har en uoverensstemmelse mellem det oplevede køn og det biologiske køn..

Man har derfor ligeledes haft brug for at definere et begreb for det store flertal, hvor det oplevede køn svarer til det biologiske køn. Det er at være ciskønnet.

Seksuel orientering handler om, hvilket køn, en persons driftsretning går imod? Det store flertal af befolkningen har en driftsretning hen imod det modsatte køn, og de kaldes heteroseksuelle. Personer, der tiltrækkes af andre personer af samme køn, kaldes homoseksuelle. En biseksuel person har en mandlig del, der begærer kvinder, mens den persons kvindelige del begærer mænd. En biseksuel kan blive romantisk/seksuelt tiltrukket af personer af begge køn, men ikke på samme tid, ikke på samme måde og heller ikke i samme grad (Eisner 2013, 15-28).

Det biologiske køn kaldes på engelsk *sex*, mens det sociale køn kaldes *gender*. Transkønnethed eller den faglige betegnelse *Gender Dysphoria* bruges om uoverensstemmelse mellem oplevet køn og biologisk køn. Det oplevede køn kaldes kønsidentiteten, som er en del af personligheden. Hos en transkønnet er det oplevede køn i uoverensstemmelse med det biologiske køn, som er en samlebetegnelse for kromosomalt, hormonelt og fysisk køn.

Det hormonale køn handler om produktion af mandlige eller kvindelige kønshormoner. Det er vanskeligt at tolke på, fordi det ikke er entydigt, idet både mænd og kvinder producerer både mandlige og kvindelige hormoner, men ikke i samme mængde (Dreger 1998, 7). Hormonbalancen kan ændres ved behandling.

Det fysiske køn er de mandlige eller kvindelige kønsorganer, som er forbundet med evnen til reproduktion. Disse kan fjernes ved kønskorigerende behandling. I loven om assisteret reproduktion defineres kønnet ud fra det fysiske køn, så en mand er en person med mindst én testikel, og en kvinde er en person med æggestok og livmoder (Lov om ændring af sundhedsloven 2013-2014).

Det kromosomale køn er givet fra fødslen og er en del af hver eneste celle i kroppen. Det udgør en biologisk konstant i kønnet. Bag ved den subjektive størrelse, som det oplevede køn er, ligger en

størrelse, som er grundlæggende for kønnet gennem hele menneskelivet. Det er kønskromosomerne. Normalt har mennesker 46 kromosomer, hvoraf de to er kønskromosomer. Kvinden har to X-kromosomer, 46,XX, mens manden har et X- og et Y-kromosom, 46,XY. Kønskromosomerne kan ikke ændres.

Der er enkeltpersoner med kromosomafvigelser. Leonard Sax påpeger, at personer med Turners syndrom, 45,X (hvor piger mangler et X kønskromosom), Klinefelters syndrom, 47,XXY (hvor drenge har et X kønskromosom for meget) og andre lignende afvigelser. Disse kan være sterile uden at have fejludviklede kønsorganer. Her er der ikke tvivl om kønnet. Intersex-kategorien er kun de tilfælde, hvor der er tvivl om kønnet ud fra genitalierne. Leonard Sax skriver derfor: "More than 99.98 % of humans are either male or female" (Sax 2002, 174-178). Ud fra en samlet vurdering af kønskromosomer og genitalier er der ikke tvivl om det biologiske køn for 99,98 % af befolkningen.

Den svenske psykiater David Eberhard nævner, at han har haft debatter med kønsteoretikere, der hævder, at den eneste forskel på kønnene er selve kønsorganerne. Udover de kromosomale, hormonale og fysiske forskelle nævner Eberhard selv, at kvinders og mænds hjerner er forskellige. Det viser sig i, at langt flere kvinder end mænd får depression og langt flere mænd end kvinder har ADHD (Eberhard 2018, 51,70).

Den opfattelse, at der er to køn, som vi ser i de bibelske skrifter, er i skaberværket dybt forankret på celleniveau i menneskets krop gennem kromosomsammensætningen.

Skaberordning

Bag menneskelivet ligger Guds skaberordning. Den lutherske kirke støttede denne forståelse af ægteskab og familieliv ved at tale om ægteskabet som en skaberordning og ved at betone, at seksualliv uden for ægteskabets ramme var i strid med Guds vilje. Denne forståelse af ægteskabet er reflekteret i det lutherske vielsesritual, også i den autoriserede udgave fra 1992. Den kønspolære opfattelse af forholdet mellem mand og kvinde er ikke en specialitet for den lutherske kirke. Den er fælles for de store kirkesamfund og de andre monoteistiske religioner, jødedom og islam.

Indtil for få årtier siden var både det danske samfund og den danske kirke præget af en entydighed i forståelsen af kønsidentitet og normer for seksualliv. Et ægteskab blev indgået mellem en biologisk mand og en biologisk kvinde. Den kønspolære ordning blev betragtet som den ideelle ramme for seksuelt samliv og sikrede, at eventuelle børn voksede op sammen med deres biologiske forældre.

I den vestlige del af verden har der været et opbrud i opfattelsen af kønsidentitet, seksuel orientering og normer for seksualliv efter Anden Verdenskrig. Siden da har der været debat og uenighed mellem to modstridende metateorier med normative implikationer: essentialismen og socialkonstruktivismen.

Er menneskets køn et valg eller et vilkår?

Det hører med til en luthersk kirkes identitet, at den i sit menneskesyn og etiske vejledning har de bibelske skrifter som udgangspunkt. Derfor har folkekirken for eksempel Luthers forklaring til De ti Bud som en del af sit bekendelsesgrundlag. At den enkelte præst er bundet og forpligtet på Bibelen og folkekirkens bekendelsesskrifter er tydeliggjort i det præsteløfte, den enkelte præst tilslutter sig og er samvittighedsmæssigt bundet til ”med regnskabsdagen for øje”. Med det grundsyn bliver det afgørende at forholde sig til det syn på mennesket, på kønspolaritet, ægteskabsforståelse og syn på familiære værdier, der udfoldes i de bibelske skrifter.

Mit grundsyn er først og fremmest begrundet i centrale bibelske udsagn, men det har også støtte i Luthers lille Katekismus og Den augsburgske Bekendelse. Her forudsættes det dobbelte kærlighedsbud som den overordnede norm. Men da det enkelte menneske, også det kristne menneske, har egoismen som en del af sin naturlige tilbøjelighed, må kærlighedsbuddet konkretiseres, sådan som det sker i De ti Bud, og sådan som De ti Bud konkretiseres i Jesu forkyndelse og i de nytestamentlige breves formaninger. Hos Jesus og Paulus er næstekærligheden en sammenfatning af de konkrete bud (Matt 22:34-40; Rom 13:8-10). De konkrete bud er en udfoldelse og indholdsbestemmelse af kærlighedens ytringer og grænser.

Bibelen udtaler sig ikke om alt, og ikke alt, den udtaler sig om, for eksempel i Moseloven, kan umiddelbart gøres gældende for kristne i dag. Når det gælder etiske valg, skal der i en lang række tilfælde foretages et personligt skøn. Men det er vigtigt, at dette skøn sker på baggrund af en række overordnede værdier og etiske retningslinjer, som formuleres i Det gamle Testamente, og som bekræftes i Det nye Testamente som gældende for alle mennesker til alle tider. Her skal fremhæves nogle af de overordnede værdier, som er vigtige for den aktuelle sag.

1) Mennesket er en grundlæggende enhed af krop og personlighed.

De bibelske tekster forudsætter, at livet er givet af Gud. Den enkelte har ansvar for, hvordan livet og alle Guds gaver bruges i ansvarlighed. Mennesket er en enhed af krop og personlighed. Gud står bag menneskets liv og dets biologiske køn og krop med alle detaljer (Jensen 2015).². Som beskrevet i de bibelske tekster er det Gud, som har vævet fosteret sammen til en grundlæggende helhed af krop, sjæl og personlighed, inklusive menneskets køn. Han har omsorg for fosteret fra før fødslen. Den mand, der utilsigtet kommer til at ramme en gravid kvinde, så hun aborterer, pådrager sig skyld (2 Mos 21:22).

I NT er grundsynspunktet det samme. De første kristne stod i en konfrontation for at fastholde det menneskesyn, de kendte fra GT. De mødte i den antikke græske kultur i platonismen og gnosticismen et menneskesyn, hvor det synlige legeme var mindre værdifuldt end menneskets ånd. Paulus afviste denne græske tænkning og værdsatte legemligheden: ”Eller ved I ikke, at jeres legeme er et tempel for Helligånden, som er i jer, og som I har fra Gud?” (1 Kor 6:19).

² Neh 9:6; Sl 33:13-15; Sl 36:8-10; Sl 139:13-16; Es 44:2; Es 44:24; Es 49:5; Jer 1:5; Ez 18:4.

2) Kønspolariteten er et skabergode og en grundlæggende del af vores menneskelighed.

Det bibelske syn på livet, kønnet og kroppen er, at alt dette er en helhed, der er givet af Gud. Kønspolariteten er tænkt med i dette. Det er ikke holdbart at tænke, at Gud har skabt mennesket som en helhed, bortset fra kønnet. Hverken køn eller seksualitet er syndigt i sig selv, selvom det har været hævdet af og til af visse grupper i kirkens historie. Seksuallivet er villet af Gud, som Paulus udtrykker det: ”En mand skal give sin hustru, hvad han skylder hende, og en hustru ligeså sin mand. En hustru råder ikke over sit legeme, men det gør hendes mand; ligeså råder heller ikke en mand over sit legeme, men det gør hans hustru” (1 Kor 7:3-4). Han tager til genmæle imod dem, der nedværdiger ægteskabet med det tilhørende seksualliv: ”De forbyder ægteskab og kræver, at man holder sig fra føde, som Gud har skabt til at modtages med tak af dem, der tror og har erkendt sandheden. For alt, hvad Gud har skabt, er godt og skal ikke forkastes, når man tager imod det med tak; for det helliges ved Guds ord og ved bøn” (1 Tim 4:3-5). I den antikke græske verden forestillede man sig, at det egentligt menneskelige tilhørte noget ikke-fysisk, én ideverden. I det jødiske og kristne menneskesyn er mennesket altid forstået som en enhed af krop og personlighed.

3) Ægteskabet som en livslang pagt mellem én mand og én kvinde er en del af Guds skaberordning, og det samme er den binære kønspolaritet.

I vielsesritualet er den første læsning, at Gud skabte mennesket i sit billede som mand og kvinde (1 Mos 1:27). Det er blevet hævdet, at Gud først skabte mennesket og derefter kønnet (Jensen 2015). Det er en fejllæsning, idet udsagnet ”som mand og kvinde skabte han dem” er en uddybende forklaring til, at mennesket er skabt i Guds billede for at afspejle treenighedens mysterium, som kærlighedens væsen – en flerhed i en enhed, hvor man dels er lige og dels står i en relation til hinanden, som indbefatter forskelligheden.

I den anden læsning i vielsesritualet citerer Jesus, at Gud fra begyndelsen skabte mennesket som mand og kvinde, og at ægteskabet mellem én mand og én kvinde er en stadig forpligtende ordning for det seksuelle og personlige samliv mellem én mand og én kvinde. Den binære kønspolaritet er med andre ord bekræftet i Jesu forkyndelse: ”Har I ikke læst, at Skaberen fra begyndelsen skabte dem som mand og kvinde og sagde: ”Derfor skal en mand forlade sin far og mor og binde sig til sin hustru, og de to skal blive ét kød”? Derfor er de ikke længere to, men ét kød. Hvad Gud altså har sammenføjet, må et menneske ikke adskille” (Matt 19:4-6).

Det biologiske liv og Guds oprindelige bestemmelse med mennesket er truet af nedbrydning fra syndefaldets første dag. Menneskelivet er ramt af syndens, ondskabens og dødens kræfter. Der er ingen syndefaldsfri zoner i menneskelivet. Disse kræfter er ikke villet af Gud, men Gud går med gennem alt det onde, der rammer et menneskeliv. I verden uden for paradiset er den normerende instans ikke en iboende trang eller tilbøjelighed hos mennesket. Det gælder, hvad enten det heteroseksuelle menneske retter sin trang eller opmærksomhed mod en anden end ægtefællen, mod én af eget køn, eller hvis en mand vil klæde sig som kvinde osv. Det må siges, ikke blot ud fra de centrale tekster i GT fra skabelsen og De ti Bud, men også ud fra den konkrete udfoldelse i Moseloven, profetlitteraturen og visdomslitteraturen. Dette er også essensen i Jesu forkyndelse og i de formanende afsnit i de nytestamentlige breve.

Jesus peger på, at der er mennesker, der ikke har muligheden for at indgå i det kønspolære ægteskab. ”Der er dem, der er uegnede til ægteskab fra moders liv, og der er dem, der er uegnede, fordi mennesker har gjort dem uegnede til det, og der er dem, der har gjort sig selv uegnede for Himmerigets skyld. Lad dem, der kan, rumme det!” (Matt 19:12). Det indikerer, at Jesus eksplicit forholder sig til to muligheder; enten ægteskab mellem en mand og en kvinde eller ugift stand. Alle andre kombinationsmuligheder afvises. Matt 19:12 synes at sige, at kun de mennesker, der magter kønspolariteten, bør gå ind i den ordning for samliv, som Skaberen har bestemt. Dette er også pointen i de nytestamentlige breve og afspejler den betydning, som kønspolariteten fik for de første kristne. Mænd og kvinder afspejler i deres forskellighed relationen mellem Faderen og Sønnen og mellem Kristus og kirken (Ef 5:21-33). Kirken er Kristi brud, og mange lignelser viser dette tætte forhold, som ingen må bryde (Matt 22:1-14, Matt 25:1-13, Åb 19:7-9). Det har klare paralleller fra GT (Ez 23:1-49).

Dette har grundlæggende teologisk betydning i den kristne opfattelse, at Gud er treenig. Der er en Gud, men han er tre personer, Fader, Søn og Helligånd. I de bibelske tekster omtales alle tre personer som hankøn. Er det kønsdiskriminerende? Lad os gå til skaberværket og se, hvad biologiens grundelementer til menneskelivet siger. Mennesket er skabt i Guds billede både mand og kvinde. Der er en størrelse, der er konstant i menneskelivet fra befrugtningen og frem til døden. Det er sammensætningen af kønskromosomerne. Et menneskeligt hankønsvæsen har et X og et Y kønskromosom. Et hunkønsvæsen har to X kønskromosomer. Ved en normal befrugtning, kommer der et X kromosom fra moderen og fra faderen kommer enten et Y eller et X kromosom. Som Skaberen har indrettet det har manden begge typer kønskromosomer i sig, og i de første blade af Bibelen er det fremstillet sådan, at kvinden kommer af manden.

Yderligere en ting af central teologisk betydning er, at dette kan iagttages ved undfangelsen af Jesusbarnet. Jomfru Maria havde kun X kønskromosomer i sig. Bibelteksterne gør meget ud af at forklare, at Josef ikke var i seksuel kontakt med hende, før Jesus blev født. Når hun fødte et dregebarn med både X og Y kønskromosomer, viser det, at Gud foretog et nyskabelsesunder i Marias livmoder. Derfor omtaler Paulus Jesus som ”den sidste Adam” (1 Kor 15:45 og teologisk begrundet i Rom 5:12-21, 1 Kor 15:42-49). Denne sidste Adam grundlagde et nyt slægtskab af brødre og søstre. Det nye slægtskab kaldes Guds børn i de bibelske tekster.

Forvaltningen af menneskets seksualitet i verden uden for paradiset

Jesus sonderer i sin seksualetiske undervisning mellem Guds oprindelige bestemmelse fra begyndelsen og de vilkår, som hersker i syndefaldets verden. I verden uden for paradiset har de fleste fortsat en heteroseksuel orientering, men en af følgerne af syndefaldet er fristelsen til at forvalte seksualiteten uden for ægteskabets ramme og fristelsen til promiskuitet. Nogle er bi- eller homoseksuelle og oplever deres seksuelle drift rettet delvist eller helt mod deres eget køn. Nogle oplever sig som transkønnede og oplever sig som en mand, der er fanget i en kvindes krop eller omvendt. Endelig er der en meget lille gruppe, der biologisk set er tvekønnede/interseksuelle.

Det er aldrig individets indre oplevelse, trang eller drift, der i det bibelske univers bruges som etisk målestok, når det handler om forvaltningen af individets seksualitet. Det legitimerer heller aldrig i sig selv et seksuelt forhold, at motivet for det er kærlighed, men der tales konkret og tydeligt om Guds oprindelige bestemmelse, Guds ordning og Guds vilje. Heteroseksuelle, homoseksuelle, biseksuelle, transkønnede eller interseksuelle har alle en fristelse til at ville være sin egen lovgiver i stedet for at anerkende Guds lov for skaberværket. Selvom samfundet, et politisk flertal, en lovgivning kan opfatte menneskets kønsidentitet som en social konstruktion og et personligt valg, så må den kristne kirke altid orientere sig fra sit normgrundlag i de bibelske skrifter.

På grund af de mange nye samlivsformer og samlivsbrud vokser der i dag flere og flere danske børn op uden dagligt samvær med den ene eller begge biologiske forældre. Kunstig befrugtning, anonyme sæddonorer, aleneforældre, homoseksuelle parforhold og som det nyeste, transkønnede parforhold, har forstærket denne tendens. Lovgivningen om samlivsformer og de generelle normer i samfundet må nok siges at have fremmet den individuelle frihed, men det er på bekostning af den livsvigtige identitetsdannelse, der sker, når et barn vokser op i et stabilt hjem med dets to biologiske forældre. Spørgsmålene, der er til debat, er store spørgsmål, som går dybt i menneskers identitetsdannelse, og som kan efterlade livslange sår i sjælen, når der sker svigt og brud mellem forældre internt og mellem forældre og børn og mellem børn af samme søskendeflok. Loven om juridisk kønsskifte er en detalje i det store opbrud, der er sket med parforhold og kernefamilien de seneste årtier. Men en vigtig detalje, fordi den udspringer af en ideologi, der ønsker at nedbryde den traditionelle forståelse af ægteskab og familie.

Skal folkekirken forsøge at være en modkultur og en kritisk instans til denne samfundsudvikling, eller skal den indrette sin teologi og praksis efter den udvikling, der sker i samfundet?

Kønspolaritet er vitalt for forældreskab og har en teologisk forankring

Kønspolaritet handler ikke blot om mennesket som seksuelt væsen i relation til en eventuel partner. Det handler også om forældreskab. En far er i Bibelen den mand, som avler, og en mor er den kvinde, der føder. Begge forældre skal være engageret i opdragelsen og har ansvar for hjem og børn. Bibelen tænker og formulerer sig ud fra en enhed af krop og personlighed, når den taler om at være far eller mor.

Den første kvinde, kønspolært formuleret; mandinden, Eva, blev mor til alle mennesker (1 Mos 3:20). Guds søn blev født af en kvinde (Gal 4:4). En fødsel er en biologisk hændelse, der forandrer alt for barnet, men også for moderen. Bibelteksterne rummer mange referencer til de biologiske processer, der er knyttet til kvindes rolle og funktion i tilblivelsen af et barn. Kvinder har blødninger (3 Mos 12:7). Kvinder får veer, når de skal føde (Es 13:8). En moder trøster sit barn (Es 66:13). En moder glemmer ikke sit diende barn (Es 49:15). Teksterne rummer utallige referencer til biologiske processer, der kendetegner moderskabet.

At være mor eller far er noget biologisk, noget relationelt og en væsentlig byggesten i barnets identitetsdannelse og i det menneskelige og sociale fællesskab. Det er en grundordning over alt på jorden. Det er aldrig blot noget indre, som den enkelte oplever eller beslutter sig for. Det er forbundet med arveanlæg, relationer og grundstrukturer i det menneskelige fællesskab. Disse grænser mellem mand og kvinde, mor og far, er goder, som Bibelen bekræfter, støtter og værner om, og som, når det omsættes til etisk vejledning, formaner mennesker til ikke at udviske og relativere.

Det handler dybest set om menneskesyn og om, hvorvidt kønsforskelligheden er et gode, som samfundet, kirken og det enkelte menneske skal værne om. Eller om det er en hæmsko for individets personlige udfoldelse, så det skal modarbejdes af samfundet, lovgivningen og kirken som en skadelig og diskriminerende ordning. Er det et gode, at det samme menneske ifølge én lov kan være juridisk mor til et barn og samtidig ifølge en anden lov kan være biologisk far? Eller er denne opløsning af de fundamentale og identitetsdannende kategorier som mor og far i strid med barnets tarv? Jeg mener, at det er et brud med biologiens basis og med en teologisk opfattelse af skaberordningerne.

Det handler også om teologi og om forståelse af den treenige Guds væsen. Der er en flerhed i Gud, som afspejler sig i en flerhed i menneskelivet. Mennesket blev netop skabt som mand og kvinde for at være et afbillede af flerheden og enheden i Guds væsen. Det er i kristendommen en uopgivelig sandhed, at Gud er Faderen,³ og at Jesus Kristus er Sønnen. Bibelen rummer en tydelig Fader/Søn-kristologi (Hebr 1:5). Gud/Skaberen er Jesu Kristi Fader (1 Pet 1:3). Jesus havde en himmelsk fader, da han selv var på jorden (Matt 10:32). Jesus ville ikke efterlade os faderløse (Joh 14:18), men lærte os at bede til ”Vor Fader” (Matt 6:9). Vi kan råbe Abba fader (Rom 8:15). Kristne lever i tro på ”én Gud og alles far” (Ef 4:6).

I nyere religionshistorisk læsning af Bibelen kaldes Gud fader, fordi mennesket har projiceret deres faderbillede over i en transcendent og evig Fader-skikkelse, som det kalder Gud. Men det forholder sig omvendt. Relationen i Gud mellem Faderen og Sønnen er det oprindelige og originale, mens fader-søn-relationen i menneskets familiestruktur er afbilledet: ”Derfor bøjer jeg mine knæ for Faderen, efter hvem hvert fædrenehus i himlene og på jorden har navn” (Ef 3:14-15). Paulus betoner, at der er en grundlæggende analogi i relationen mellem Kristus og Faderen og den ægteskabelige relation mellem hustru og mand (1 Kor 11:3). Dette vidner om en gensidig afhængighed: ”Dog, i Herren er kvinden intet uden manden og manden intet uden kvinden; for ligesom kvinden kom fra manden, bliver manden til ved kvinden; men alt er fra Gud” (1 Kor 11:11-12).

I et foregående afsnit blev det påvist, at kønspolariteten er integreret i hvert eneste celle og i de kromosomer, som er de helt fundamentale byggestene i menneskets krop. I dette afsnit er det påpeget, at kønspolariteten og den grundlæggende familiestruktur med ægteskabet mellem mand og kvinde og forældreskabet med en far og en mor i Bibelen beskrives som en skaberordning og et gode, som det er menneskets pligt at værne om. Det traditionelle ægteskab mellem en mand og en kvinde er sammen

³ En række steder i GT betoner, at Gud er Faderen: 5 Mos 32:6-7; Sl 68:6; Es 63:16; Es 64:7 m.fl.

med forældreskabet forankret i Guds væsen og i den guddommelige enhed mellem Faderen og Sønnen.

Bibelske og teologiske aspekter i forhold til de transseksuelle

Det væsentlige og overordnede i det bibelske vidnesbyrd er den binære kønspolaritet, som gennemtrænger det bibelske menneskesyn fra Første Mosebog til Johannes' Åbenbaring. Der er en enkelt tekst i 5 Mos 22:5, som måske forholder sig til transvestisme: "Kvinder må ikke bære mandsdragt, og mænd må ikke gå i kvindeklæder. Herren din Gud afskyr enhver, som gør den slags". Der er en anden tolkning af dette skriftsted, der går på, at man i krigslist ikke må klæde sig ud som kvinde for at få fordele i krig. Men det mest nærliggende er faktisk at tolke det i lyset af den binære kønspolaritet, så pointen bliver, at det jødiske pagtsfolk i sin klædedragt skal respektere kønspolariteten og forskelligheden mellem mand og kvinde.

Et tilsvarende sted i NT står der: "Lærer ikke naturen selv, at det er vanærende for en mand at have langt hår, mens det er ærefuldt for en kvinde at have langt hår?" (1 Kor 11:14-15). Selv om disse ord er taget ud af en sammenhæng, står henvisningen til naturens orden som et selvstændigt argument i teksten. Den mest nærliggende tolkning er, at Paulus i forhold til de kristne menigheder, der lever i en kultur, hvor kønsidentitet og seksuel praksis har mange ligheder med de moderne vestlige samfund, betoner som naturligt, at en mand har en maskulin fremtoning, og det er naturligt, at en kvinde har en feminin fremtoning.

I Mellemøsten var præster og hoffolk ofte eunukker, der var blevet tvangskastrerede for at sikre, at de ikke havde samleje med kvinder fra kongens harem. De kunne få en høj social status (Est 2:3 og 6:2) (Tanis 2003, 67). Den jødiske kultur kender ikke til en tilsvarende praksis. Tværtimod betones det, at "ingen, der har fået sine testikler knust eller sit lem skåret af, har adgang til Herrens forsamling" (5 Mos 23:2). På samme måde nævnes "beskadigede testikler", som en af de fejl, der diskvalificerer til at gøre tjeneste som præst ifølge hellighedsloven (3 Mos 21:18-21). Det overordnede princip er igen det kønspolare menneskesyn og kaldet til reproduktion. I løfterne om den kommende verden, hvor Gud vil genskabe den paradisiske tilstand, er der et specielt løfte om genoprejsning for den kastrerede: "Den kastrerede skal ikke sige: »Jeg er et udtørret træ.« For sådan siger Herren: De kastrerede, der holder mine sabbatter og vælger min vilje og holder fast ved min pagt, for dem sætter jeg hånd og navn på murene i mit hus, som er bedre end sønner og døtre; jeg giver dem et evigt navn, der aldrig slettes ud" (Es 56:3-5).

I Apostlenes Gerninger har vi en tekst (ApG 8:26-40), som omhandler en eunuk. I den tekst bruges det græske ord eunuk, der ofte oversættes med hofmand. Beretningen handler om en etiopisk hofmand, som søger hjælp til at forstå en bibeltekst. Han møder evangeliet ved, at evangelisten Filip forklarer, at Jesus er opfyldelsen af ordene om Herrens tjener i Esajas kapitel 53. Ved at være hedning og ved at være eunuk er han udenfor i forhold til pagtsfolket Israel, selv om han har været gudfrygtig og troet på Israels Gud (ApG 8:27). Han kommer til tro, bliver døbt med den kristne dåb og bliver en del af opfyldelsen af det overordnede perspektiv for den kristne kirke, at for den, som tror på Jesus

Kristus og bliver døbt, er de etniske og sociale grænser, som tidligere var årsag til udstødelse, ikke nogen hindring. Teksten viser, at menneskelige forskelligheder ikke er nogen hindring i at få del i troen på Jesus og Guds rige. Ved dåb og tro kan et menneske af ikke-jødisk herkomst med afvigende kønsorganer og afvigende kønsidentitet få del i Guds rige.

Jesus bruger ordet eunuk tre gange i Matt 19:12 i en samtale om ægteskab og skilsmisse. Det er oversat "uegnet til ægteskab".⁴ Versene står i forlængelse af det centrale ord om ægteskabet, som bruges i vielsesritualet af 1992: "Der er dem, der er uegnede til ægteskab fra moders liv, og der er dem, der er uegnede, fordi mennesker har gjort dem uegnede til det, og der er dem, der har gjort sig selv uegnede for Himmerigets skyld".

Det betyder, at hvis et menneske vælger at gifte sig, skal det indstille sig på, at det er en livslang gave og opgave. Men der kan være tungtvejende grunde til ikke at gifte sig. Begrebet eunuk kan forstås bogstaveligt som kastreret, men det kan også forstås billedligt og bredt, som oversættelsen fra 1992 gør, når den siger uegnet for ægteskab. Uden at det er konkretiseret, hvad ordene præcis sigter til, åbner Jesu ord for tre typer af mulige fortolkninger:

1) Nogle er eunukker fra fødslen.

Nogle er fysisk uegnede til ægteskab fra fødslen af. Her kan for eksempel tænkes på interseksuelle personer, der fra fødslen har afvigende kønsorganer, men også personer, der fra fødslen har en irreversibel afvigelse i kønsidentiteten eller den seksuelle orientering, eller som har andre problemer eller diagnoser, som giver svækket social kompetence, der medfører, at de ikke vil kunne fungere i et kønspolært ægteskab.

2) Nogle er blevet gjort til eunukker af andre mennesker (Kolakowski 1997, 24-25).

Nogle er blevet gjort fysisk uegnede til ægteskab af andre. På Jesu tid var eunukker eksempler på tvangskastrerede mennesker, som for at kunne udfylde en bestemt opgave ved et hof eller et harem ikke kunne gå ind i det kønspolare ægteskab. På den tid var der også omskærelser, der gik galt. Men formuleringen dækker også de transkønnede, der vælger at få foretaget fysisk irreversible indgreb i form af fjernelse af kønsorganer, og som derved mister evnen til at gå ind i et normalt heteroseksuelt samliv. Mennesker med nedbrudt værdighed og grænser pga. seksuelle krænkelser og misbrug, og som af den grund er gjort uegnede for ægteskab, kan også tænkes med i denne gruppe.

3) De, som for Himmerigets skyld har gjort sig til eunukker.

Sandsynligvis tænker Jesus her på dem, der frivilligt har givet afkald på ægteskab for at vægte discipelforholdet og Guds rige. Han er selv et eksempel, ligesom Paulus er det. I 1 Kor 7 fremhæver Paulus både ægteskabet og det at være single som en gudvillet gave med mulighed for at tjene Gud og mennesker. Fra oldkirken er det kendt, at Origenes (185-254 e.Kr.) kastrerede sig selv. Den bogstavelige tolkning af den tredje variant kan ikke anbefales. Ikke mindst, fordi Origenes senere fortrød denne handling.

⁴ Det er oversat "evnukker" (Bibelen 2011, 1112).

Den ugifte er fri for en række bindinger og belastninger, som den gifte har på sig. Der er grund til at vise respekt for ugift stand af flere grunde. Det er en stor frihed, som den gifte ikke har. Den ugifte kan sprede sig og engagere sig i mange forskellige fællesskaber, hvor den gifte person er begrænset. I nogle kirkelige kredse har det været et stort forventningspres, at de unge skal finde en kæreste, blive gift, stifte familie og få børn. Mange forældre er skuffede, hvis deres børn ikke bliver gift og får børn, da de derved jo ikke selv får nogen svigerbørn og børnebørn. Men i stedet for at skamme, må der vises respekt for de enlige og deres valg af liv.

Det er bedre at få et godt singleliv end et mislykket ægteskab, hvor skuffelsen og sorgen over, at det ikke kunne fungere, rammer både en selv og ens ægtefælle og eventuelle børn, og ligeledes ægteparrets forældre og andre familiemedlemmer. Der er i kristne sammenhænge brug for, at der tales positivt og konkret om det gode singleliv, som Paulus gør i 1 Kor 7, og som der er litteratur om (Nissen 2019).

Det er ikke rigtigt at gå ind i et kønspolært ægteskab, hvis man er bevidst om at have en uklar kønsidentitet og/eller en uklar seksuel orientering. Det kan rumme en fare for at svigte ægtefællen, som måske ikke er udrustet med det overskud, der kan bære denne ekstra belastning.

Særlige udfordringer ved den transkønnede uoverensstemmelse

Transkønnethed eller den faglige betegnelse *Gender Dysphoria* bruges om uoverensstemmelse mellem oplevet køn og biologisk køn. Transvestitisme handler typisk om mænd, der har en mandlig kønsidentitet, og som ikke ønsker kønsskifte, men som lejlighedsvist føler behov for at klæde om til kvinderollen i det sociale liv enten privat eller offentligt (Olesen 2002, 9, 48). Interseksualitet eller den faglige betegnelse *Disorder of Sexual Development* handler om mennesker med en uoverensstemmelse mellem deres kromosomale køn og deres kønsorganer.

De anerkendte diagnosesystemer beskriver transkønnethed og transvestitisme som forstyrrelser i kønsidentiteten. Nogle af personerne med denne uoverensstemmelse er raske, andre kan have en psykisk lidelse. Nogle er velfungerende, andre ikke (Almås 2006, 144-155). Generelt er det jo ikke enkelt at opleve en uoverensstemmelse mellem biologisk køn og oplevet køn. Ofte siges det, at en transkønnet person ikke ønsker at skifte køn, men de ønsker snarere at skifte krop (Almås 2006, 182). De ønsker at få kroppen til at passe til sjælen, personligheden (Schelde 2015). Et juridisk kønsskifte og en kønsskifteoperation løser visse uoverensstemmelser mellem oplevet køn og biologisk køn. Men det løser ikke alle udfordringer ved at være transkønnet.

Thorkil Sørensen nævner i sin disputats fra 1984, at personer med en række forskellige psykiske sygdomstilstande kan fremsætte ønsket om kønsskifte. Der blev foretaget kønsskifteoperationer dengang, om end antallet var begrænset. En tredjedel af mændene var stadig utilfredse efter kønsskifteoperationen, og halvdelen af kvinderne var fortsat utilfredse (Sørensen 1984, 7,43,93).

Et studie fra 2011 fra skandinavisk område viser en betydeligt højere samlet dødelighed, død ved hjerte-kar-sygdom og selvmord, selvmordsforsøg, og psykiatriske indlæggelser hos kønsskifteopererede personer i forhold til befolkningen generelt. Det understreger, at postopererede transkønnede er en risikogruppe med meget sygelighed og stor overdødelighed (Dhenje 2011).

En finsk chefspsykiater fra Tampere Universitetshospital mener, at mange af de unge, som ønsker at skifte køn, har en bagvedliggende psykiatrisk lidelse, men at kønsproblematikken kommer til at overskygge den (Funch 2017).

Mens rapporten fra 2015 blev til, havde *Kristeligt Dagblad* en beskrivelse af en dreng/ung mand, der ønskede at være pige/kvinde. Der var tale om en biologisk ung mand, der i 2014 som 19-årig tog sit eget liv og efterlod sig beskeden "Nu kan jeg ikke mere". Hans biologiske forældre gik fra hinanden, da han var 5 år, og han havde svært ved at vænne sig til moderens nye kæreste, der flyttede ind et halvt år efter skilsmissen. Han blev vurderet til at være et år bagud i udvikling i forhold til sine klassekammerater i skolen, og han fik diagnoserne Tourette Syndrom og ADHD. Blandt de andre store personlige problemer gemte han på den hemmelighed, at han ønskede at være en pige (Martensen 2015).

Ovennævnte viser, at virkeligheden er kompleks og vanskelig i det levede liv. Transpersoner er sjældent en 100 % biologisk mand, der har en 100 % kvindesjæl eller omvendt. Tværtimod så er transkønnethed et ambivalent fænomen, hvor de enkelte transkønnede befinder sig forskellige steder på en skala mellem 0 og 100 (Mitchell 2009, v,1-14).

De transkønnede har en personlig byrde at bære. De har brug for hjælp og støtte fra deres pårørende og venner. Når samfundet søger at hjælpe med kønskifteoperation eller juridisk kønsskifte, er det langt fra givet, at det medfører tilfredsstillelse. Uoverensstemmelsen er der stadig.

Mulige årsager til transseksualitet

Et andet omdiskuteret og følsomt spørgsmål er, hvorfor nogle bliver transseksuelle. På Sexologisk klinik nævner man tre mulige forklaringer; 1) forkert hormonpåvirkning på et kritisk tidspunkt i fosterets udvikling, 2) genetiske årsager og 3) påvirkninger i barnets allerførste leveår (Simonsen 2011, 69). For mere detaljeret information henviser jeg til min tidligere nævnte rapport fra 2015.

Spørgsmålet om årsagen er ofte endt som en diskussion om arv eller miljø. Diskussionen har været som en krig mellem hund og kat, men det er snarere som Gin & tonic, altså, noget der passer sammen ifølge David Eberhard (Eberhard 2018, 51,70). Ikke "enten eller", men "både og" – og mere end det, fordi man inden for de sidste 20 år har fundet ud af, at der er mekanismer, som tilkobler eller frakobler generne. Det ser man ved enæggede tvillinger, som udvikler sig forskelligt. Den disciplin, der undersøger det, hedder epigenetik.

Kulturbestemte faktorer

Der er forskellige steder i verden en skæv kønsopfattelse, hvor forældre ønsker drengebørn i stedet for piger. Mange steder i verden bliver der foretaget kønsselekteret abort, hvis det viser sig, at fosteret er en pige. Jeg vil nævne to eksempler: I 2009 var der 32 millioner mænd i overskud i Kina (Ritzau 2009). I 2018 var der en mangel på 21 millioner piger i Indien (Ritzau 2018).

Hvad så med den kirkelige højrefløj i Danmark? Jeg husker et oplevet eksempel, da min kone og jeg havde fået vores søn nr. to, så sagde en til mig: ”Ja rigtige mænd får bare drenge!” Det var en joke, men hvis det af hensynet til respekten er forbudt at lave jokes f.eks. om homoseksuelle, så er den nævnte joke også forbudt, fordi den nedværdiger det kvindelige køn. Det skyldes, at miljøerne i de traditionelle missionsforeninger har været præget af landbrugskulturen, hvor drenge var mere værd end piger, og hvor piger har dårlige oplevelser fra barndommen af deres forældres ønske om at få drenge. Kristne forældre bør i taknemmelighed tage imod de børn, de får givet uanset køn uden at diskriminere og dermed sætte sig til herre over Guds gaver.

Udblik

De transkønnede oplever deres køn anderledes end det biologiske køn. Erfaringerne viser, at uoverensstemmelsen i opfattelsen af køn ofte, men ikke altid, hænger sammen med andre problemer. I den vestlige verden er der en stærk ideologisk magt, der nedbryder den bibelske opfattelse af kønsidentitet og seksuel orientering.

Kønsskifteoperation eller juridisk kønsskifte eliminerer ikke det oprindelige køn og fjerner ej heller uoverensstemmelsen. Derfor må der oparbejdes sjælesorg og diakoni på bibelsk basis, som kan hjælpe og støtte de transkønnede, som ønsker at have deres identitet i Jesus Kristus og livet med ham.

Litteraturliste

- Almås, Elsa og Esben Esther Pirelli Benestad. 2006. *Sexologi i praksis*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Bibelen. 2001. Oslo: Det norske Bibelselskap.
- Dhejne C, Lichtenstein P, Boman M, Johansson ALV, Långström N, et al. 2011. "Long-Term Follow-Up of Transsexual Persons Undergoing Sex Reassignment Surgery: Cohort Study in Sweden". *PLoS ONE* 6(2): e16885. doi:10.1371/journal.pone.0016885, jf. <http://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0016885> (Læst 14.08.2015).
- Dreger, Alice Domurat. 1998. *Hermafrodites and the Medical Invention of Sex*. Cambridge: Harvard University Press.
- Eberhard, David. 2018. *Det stora könsexperimentet*. Stockholm: Bladh by Bladh.
- Eisner, Shiri. 2013. *Bi – Notes for a bisexual revolution*. New York: Seal Press.
- Funch, Maja. 2017. "Psyisk sygdom er udbredt hos unge, der ønsker at skifte køn", *Kristeligt Dagblad* 13. januar 2017.
- Jensen, Viggo Julsgaard. 2015. "Vanetænkning om køn", *Kristeligt Dagblad*, onsdag 6. maj 2015.
- Kolakowski, Victoria S. 1997. "Toward a Christian Ethical Response to Transsexual Persons", *Theology and Sexuality* no. 6 March 1997, 10-31.
- Lov om ændring af sundhedsloven og lov om assisteret reproduktion i forbindelse med behandling, diagnostik og forskning m.v.. 2013-2014. jf. http://www.folketingstidende.dk/RIpdf/samling/20131/lovforslag/L189/20131_L189_som_vedtaget.pdf (Læst 10.08.2015).
- Martensen, Mette Mohr. 2015. "Drengen som ikke var som de andre", *Kristeligt Dagblad* 5. januar 2015.
- Mitchell, Martin and Charlie Howarth. 2009. *Trans research review*, Equality and Human Rights Commission Research Report 27, 2009 jf. http://www.equalityhumanrights.com/sites/default/files/documents/research/trans_research_review_rep_27.pdf. (Læst 12.06.2015).
- Nissen, Peter Edlef. 2019. *Det enestående liv: Cølibatets evangelium i det 21. århundrede*. Fredericia: Credo.
- Olesen, Gitte. 2002. *Når mand vil gå som kvinde. Om køns kategorier, performance og følelser*, (Specialeafhandling til kandidateksamen), (Institut for Antropologi, Københavns Universitet jf. http://www.anthrobase.com/Txt/O/Olesen_G_01.htm (Læst 12.06.2015).
- Petersen, Carsten Elmelund, m.fl. 1996. Kærligheden glæder sig ikke over uretten! jf. https://lohse.dk/lohse_media/pdf/50063_Kaerligheden_glaeder_sig_ikke_over_uretten.pdf (Læst 18.08.2020).
- Petersen, Carsten Elmelund. 2015. Kærligheden glæder sig ikke over uoverensstemmelsen! jf. <http://lohse.dk/kaerligheden-glaeder-sig-ikke-over-uoverensstemmelse.html> (Læst 18.08.2020).
- Ritzau. 2009. *Jyllands-Posten* jf. <https://jyllands-posten.dk/international/asien/article4131639.ece> (Læst 18.08.2020).
- Ritzau. 2018. BT jf. <https://www.bt.dk/udland/indisk-regering-over-21-millioner-piger-er-uoenskede> (Læst 18.08.2020).

- Sax, Leonard. 2002. "How Common is Intersex? A Response to Anne Fausto-Sterling", *The Journal of Sex Research*, Vol. 39, number 3, August 2002, 174-178.
- Schelde, Nana. 2015. "Transkønnet: Jeg ved, at jeg er en mand, men det er de andre, som skal se det", *Kristeligt Dagblad* d. 21. august 2015, jf. <http://www.kristeligt-dagblad.dk/liv-sjael/jeg-beslutter-ikke-jeg-nu-vil-vaere-en-mand.-jeg-er-allerede-en-mand> (Læst 24.08.2015).
- Simonsen, Rikke Kildevæld & Ellids Kristensen. 2011. "Transseksuelle i Sexologisk klinik". I Ellids Kristensen & Annamaria Giraldi: *25 år med Sexologisk klinik*. København: Sexologisk klinik, Psykiatrisk Center København.
- Sørensen, Thorkil. 1984. *Det transsexuelle syndrom*. København: FADL's Forlag.
- Tanis, Justin. 2003. *Trans-Gendered Theology Ministry and Communities of Faith*. Cleveland: The Pilgrim Press.